

ЛИСТ ЗАЈЕДНИЧКОГ ВЕЋА ОПШТИНА - ВУКОВАР

ИЗВОР

ISSN 1847-4454
9 771847 445002

2. септембар 2026.
ГОДИНА XX

БРОЈ: 405

НЕСТАЛИ?

Вуковар: Обележен Међународни дан несталих лица

Потрага за несталим особама на простору бивше Југославије и даље траје.

ПЛАВНО И ГРУБОРИ: ОБЕЛЕЖЕНА ЈЕ
31. ГОДИШЊИЦА СТРАДАЊА СРПСКИХ
ЦИВИЛА ТОКОМ И НАКОН „ОЛУЈЕ“.

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ОПШТИНЕ
НЕГОСЛАВЦИ

НОВА ЕКОЛОШКА БРИГА ЗА ЛИКУ

ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН НЕСТАЛИХ ЛИЦА

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ПОТРАГЕ ЗА ОДГОВОРИМА

Више од три деценије након ратова деведесетих, потрага за несталим особама на простору бивше Југославије и даље траје. Број нерешених случајева годинама се смањује, али за хиљаде породица време није донело одговор на најважније питање - шта се десило са њиховим најближима и где се налазе њихови посмртни остаци?

У Хрватској се службено, према подацима Министарства хрватских бранитеља, трага за 1.725 особа. Од тог броја, за 1.341 особу још није позната судбина, док се за 384 особе зна да су страдале, али није познато место њиховог укола. Веритас у својој евиденцији води 1.462 неразјашњена случаја српских жртава, док

регионална база активних случајева садржи 11.188 особа несталих у ратовима на простору бивше Југославије.

Међу тим случајевима посебно место заузима Вуковар. Према Министарству хрватских бранитеља, са Вуковаром и његовим приградским насељима повезано је 320 особа, док се на подручју Вуковарско-сремске жупаније трага за 446 особа.

Службени хрватски број, међутим, није једини податак који говори о обиму проблема. Српско народно веће упозорава да и даље постоје особе чији нестанак није ушао у службени поступак тражења. СНВ наводи и да у Хрватској постоји више од 800 ексхумираних, а још неидентификованих посмртних остатака. Због тога позива породице чији најближи још нису пронађени да дају крв за ДНК анализу, како би се омогућило поређење са генетским профилима пронађених посмртних остатака.

Ове две категорије важно је разликовати. Особа која се води као нестала није исто што и ексхумирани посмртни остаци чији идентитет још није утврђен. Проналажење гробнице зато не значи аутоматски и завршетак потраге. Тек идентификација омогућава да се пронађени остаци повежу са конкретном особом и породицом.

ВЕРИТАС ВОДИ СОПСТВЕНУ ЕВИДЕНЦИЈУ

Другачију слику даје Документационо-информациони центар Веритас, који води сопствену евиденцију српских жртава са

подручја Хрватске и бивше Републике Српске Крајине.

Према најновијем саопштењу Веритаса, међу 8.630 до сада верификованих српских жртава са подручја Хрватске и бивше РСК, укључујући припаднике ЈНА и добровољце, налази се 1.462 особе чија судбина још није расветљена. Међу њима су 1.053 цивила и 403 жене. Веритас наводи да је највећи број особа са њихове евиденције нестало 1995. године - 726, односно 49 одсто, док је 581 особа, односно 40 одсто, нестала 1991. године.

Овај податак не треба изједначавати са службених 1.725 особа за којима трага Хрватска. Реч је о различитим евиденцијама и критеријумима. То је важно и због саме методологије Веритаса. Према критеријуму који овај центар користи у својој евиденцији, особа се сматра „погинулом“ тек када су посмртни остаци предати породици и када је идентификација потврђена. У свим другим случајевима особа остаје у категорији несталих, чак и када постоји информација да је страдала или када је познато место укола, али посмртни остаци нису предати породици.

Због тога Веритас унутар своје евиденције разликује особе за које се не зна да ли су живе или мртве, особе за које се зна да су погинуле, али није познато место укола, као и оне за које је познато место укола, али посмртни остаци нису предати породици.

Управо због различитих критеријума Веритас наводи да се више од трећине особа са његове евиденције не налази у хрватској Књизи несталих, док више од четвртине није евидентирано ни у регионалној бази активних случајева несталих. Тврдња Веритаса, дакле, не представља службени закључак хрватских институција.

Шире слику даје Међународна комисија за нестале особе - ИЦМП (Интернатионал Цоммисион он Миссинг Персонс)

ИЦМП је међународна организација која се бави проналажењем и идентификацијом несталих особа, између осталог кроз ДНК анализе, прикупљање података и подршку институцијама и породицама несталих.

Регионална база активних случајева особа несталих у сукобима на подручју бивше Југославије тренутно садржи 11.188 случајева. Базом управља Група за нестале особе, регионални механизам сарадње у оквиру Берлинског процеса, који окупља надлежне институције Босне и Херцеговине, Хрватске, Косова, Црне Горе и Србије. ИЦМП је пружио техничку подршку у њеном формирању. База омогућава породицама и другим заинтересованима да претражују постојеће случајеве и достављају нове информације. Могуће је пријавити и информације о местима на којима би могли да се налазе посмртни остаци несталих.

Према подацима Веритаса, од 2000. године из заједничких, масовних и појединачних гробница на подручју Хрватске и бивше РСК ексхумирано је 1.700 посмртних остатака Срба. Од тог броја идентификовано је 1.363, док 337 посмртних остатака још чека идентификацију.

Ни овај број не треба мешати са 1.462 особе из Веритасове евиденције. 1.462 је број особа чија судбина, према евиденцији Веритаса, није расветљена, док се 337 односи на већ ексхумиране посмртне остатке чији идентитет још није утврђен.

Веритас истовремено тврди да располаже подацима о више десетина познатих и потенцијалних места упокоја у Хрватској, на којима би се, према њиховим информацијама, могло налазити око 200 посмртних остатака. Наводе да су углавном покопани под ознаком „непознат” и тврде да три деценије чекају ексхумацију због, како наводи овај центар, „опструкције хрватске стране”.

ИЗА СВИХ СТАТИСТИКА ОСТАЈУ ЉУДИ

Један од случајева који је ове године добио епилог јесте Петровка Кужет из Добропољаца код Бенковца. Према подацима СНВ-а, у време нестанка имала је 41 годину, била је глухонема и живела је у Добропољцима. Њени посмртни остаци идентификовани су ове године. Веритас је такође објавио да је Кужет међу шест српских жртава идентификованих почетком 2026. године.

Њена прича показује колико дуго један случај може остати само име у евиденцији. Идентификацијом се не завршава само један административни поступак. Породица коначно добија потврду судбине свог најближег и могућност да га достојно сахрани

У САБОРНОЈ ЦРКВИ СВЕТОГ ОЦА НИКОЛАЈА СЛУЖЕН ПАРАСТОС

Међународни дан несталих особа обележен је 30. августа и у Вуковару, граду који и данас остаје једно од најважнијих места у Хрватској када је реч о потрази за несталим лицима.

Удружење породица несталих и насилно одведених лица „Против заборав” уз подршку Заједничког већа општина организовало је

обележавање Међународног дана несталих особа. У Саборном храму у Вуковару је после литургије одржан парастос, након чега је, код крста у црквеној порти положено цвеће. Представници споменутог удружења, српске заједнице и ЗВО-а обележавање Дана несталих су наставили и одржаном академијом у згради ЗВО-а. У уводном делу академије, присутнима се обратио секретар Удружења **Лазо Ђокић** који је изложио податке о броју несталих особа. Говорила је и председница Удружења **Марица Шеатовић**, председник ВСНМ **Светислав Микеревић** и председник ЗВО-а **Дејан Дракулић**.

У свом обраћању, вуковарски представници изразили су саосећање са невиним жртвама и њиховим породицама, указујући истовремено на инертност надлежних институција у процесу тражења несталих. Са скупа је поручено да, осим потраге за несталима, једнако дуго изостаје и одговорност за почињене ратне злочине.

- Дан несталих је подсетник на дугогодишњу бол породица и обавезу друштва да не одустаје од истине и правде. Надамо се да ће и српске жртве доћи на ред, како за идентификацију, тако и за процесуирање одговорних за њихове смрти - поручио је Ђокић.

Мирјана ЦВЕТКОВИЋ

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ОПШТИНЕ НЕГОСЛАВЦИ

ДЕМОГРАФСKE МЕРЕ ПРИОРИТЕТ ОПШТИНЕ

Приликом конституисања општинског већа 1997. године одлучено је да дан Општине Негославци буде 28. август. Ова одлука је донета због чињенице што је овај дан у календару Српске православне цркве посвећен празнику Успења пресвете Богородице - Велике Госпојине, празнику којем је посвећена црква у Негославцима.

Од тада до данас некако је уобичајено да се дан општине прославља два дана раније јер на сам празник како општинско руководство тако и остали домаћини у својим кућама дочекују своје госте, а свечана седница је резервисана за бројне званичнике и делегације.

Тако је било и ове године на свечаној седници која је одржана 26. августа и на којој је изнето све оно што се у протеклих годину дана радило на подручју ове локалне самоуправе.

- Наша локална политика није се много мењала, а ту конкретно мислим на наше приоритете. Увек подвлачим да су наши приоритети наша деца, људи па тек онда инфраструктура јер ми инфраструктуру можемо да позлатимо, али ако нема оних који ће то да користе онда ми нисмо остварили свој циљ - истакао је у свом уводном обраћању начелник Општине Негославци **Душан Јецков**.

У том смислу општина осигурава једнократне прилоге за новорођену децу, затим за полазак у школу, уџбенике, свеске, екскурзије, школу пливања, бесплатан вртић итд.

- Након тога за нас су најбитнији наши људи, грађани Негославаца и с тим у вези поносни смо на демографске мере које ми годинама проводимо и које су дале конкретне резултате. На тај начин обезбедили смо новац за куповину двадесетак кућа као и средства за отварање двадесетак обрта на подручју наше општине - нагласио је Јецков.

ШКОЛСКА ДВОРАНА

Од инфраструктурних пројеката ову годину свакако је обележио почетак изградње школске спортске дворане која би требало да буде завршена до априла следеће године.

- Поред изградње дворане ту је и оптимизација школе како би се настав

могла изводити у једној смени. Ту су свакако и капиталне инвестиције ЗВО-а које се односе на изградњу етно куће, затим игралишта са вештачком травом као и трибине на нашем спортском игралишту. Укупна вредност свих тих инвестиција је око 3,5 милиона евра што је свакако највише од када постоји наша локална самоуправа.

Пре десетак година доводило се у питање постојање малих општина у које је свакако спадала и Општина Негославци. Тада је било речи и о потреби њиховог гашења односно припајања већим локалним самоуправама. Пад броја становника додатно је погоршао ситуацију па је тако ова локална самоуправа остала и без неких прихода из ранијег периода.

- Ми смо након пописа становништва 2021. године пали по броју становника и то не само наша општина него све јединице локалне самоуправе на подручју Вуковарско-сремске жупаније. На тај начин ми смо ускраћени за неких сто хиљада евра прихода које добијамо из средстава фискалног изравњања која јединице локалне самоуправе добијају из државног прорачуна и за једну малу општину каква је наша то је један огроман губитак. Ми ћемо се залагати да дође до праведније расподеле средстава поготово што та средства ми не користимо за луксуз него за демографске мере које проводимо - рекао је Јецков.

Последњих пар година приметан је тихи повратак људи који су отишли у неке друге земље. Све је више средина у која се враћају

појединци или читаве породице па тако овај тренд није заобишао ни Општину Негославци.

- Један део људи се враћа из других средина што је вероватно и последица трендова у другим државама где људи све теже задовољавају своје потребе па тако имамо и примера да су се људи вратили, отворили своје фирме, баве се одређеним пословима за које су добили и одређена средства од општине као неку врсту почетног капитала - закључио је Јецков.

Уз све програме и пројекте Општина Негославци издваја и око десет одсто општинског буџета за рад удружења која су активна у овом месту, а којих има десетак, махом везаних за области спорта и културе.

На свечаној седници општинског већа присутнима се обратио и жупан Вуковарско-сремске жупаније **Иван Босанчић**, а дан општине била је прилика и да се награди ученик генерације Основне школе у Негославцима **Бојан Бусић**, док је у културно-уметничком делу програма свечане седнице са неколико нумера учествовао Вокално-инструментални састав „Венац”.

Срђан СЕКУЛИЋ

КОНЦЕРТ ДАРКА ЛАЗИЋА

Пре званичног обележавања Дана Општине Негославци у овом месту одржан је концерт турбо фолк певача **Дарка Лазића**. Организатор овог концерта било је Веће српске националне мањине Општине Негославци којем је ово трећи концерт за редом оваквог карактера.

- Оно што нас посебно радује је то што је у Негославцима прошле суботе било преко хиљаду људи на овом концерту као и чињеница да је добар део њих дошао из околних места као и из других жупанија. Морам посебно да истакнем и похвалим све волонтере који су на својим леђима изнели заиста велики терет око организације овог концерта који за нас има велику важност јер је то догађај који окупи велики број људи и технички га је тешко организовати - нагласила је председница ВСНМ Општине Негославци **Биљана Пејић**.

Организатори су задовољни са концертном, како извођењем певача тако одзивом и реакцијом публике.

- С обзиром на временске неприлике које су нас то вече задесиле, односно киша која је падала, то није спречило људе да се окупе на концерту и попуне простор, а атмосфера је била више него задовољавајућа - закључила је Биљана Пејић.

ПРАТИТЕ СРПСКЕ МЕДИЈЕ НА ИСТОКУ ХРВАТСКЕ

срби **HR**
INFORMATIVNI PORTAL

YouTube
@tvprodukcijaZVO

У СЕЛУ ПЛАВНО И ЗАСЕОКУ ГРУБОРИ ОБЕЛЕЖЕНА ЈЕ 31. ГОДИШЊИЦА СТРАДАЊА СРПСКИХ ЦИВИЛА ТОКОМ И НАКОН ВОЈНО-ПОЛИЦИЈСКЕ АКЦИЈЕ „ОЛУЈА“. КОМЕМОРАЦИЈУ СУ ОРГАНИЗОВАЛИ СРПСКО НАРОДНО ВЕЋЕ И ВЕЋЕ СРПСКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ ШИБЕНСКО-КНИНСКЕ ЖУПАНИЈЕ

ГРУБОРИ, 31 ГОДИНУ КАСНИЈЕ: ШЕСТ ЦИВИЛА УБИЈЕНО, КУЋЕ СПАЉЕНЕ, ПРАВДА ИЗОСТАЛА

Д о 4. августа 1995. године, у засеоку Грубори живеле су 24 породице, са око 70 становника. Само 20 дана касније, засеок је остао сабласно пуст, а шесторо српских цивила старије животне доби убијено је у својим домовима. Готово све куће биле су спаљене.

Злочини над српским цивилима током и након „Олује“ нису почињени само у Груборима. Страдалих је било и у другим засеоцима Плавног - у Ђурићима, Дубајићима, Бурсаћима и другим местима. У Плавном и његовим засеоцима током и након „Олује“ страдала су 32 српска цивила.

Тридесет и једну годину након њиховог страдања, у Груборима је служен парастос за невино пострадале. Парастос су служили свештеници Српске православне цркве, Митрополије далматинске, након чега су породице жртава положили венац крај спомен-крста у средишту засеока. На комеморацији је говорио председник Српског народног већа, саборски заступник и председник Самосталне демократске српске странке **Милорад Пуповац**.

ПУПОВАЦ: „СРБИ КОЈИ СУ ОСТАЛИ У ХРВАТСКОЈ ОСЕЋАЈУ НЕПРАВДУ“

Говорећи о шесторо убијених мештана Грубора, Милорад Пуповац рекао је да Срби који су остали да живе у Хрватској осећају неправду због чињенице да одговорни за злочине над цивилима током и након „Олује“, осим у два случаја, нису одговарали.

- Ове људе у Груборима убили су припадници хрватске полиције, једне од оружаних сила Републике Хрватске, овде и на другим местима током војно-полицијске акције „Олуја“. Понекад пљачкаши у униформама, понекад егзекутори, из само њима знаних разлога чинили су злочине, као што су то направили овде у Груборима - рекао је Пуповац.

Он је указао и на однос државних служби, од полицијских до судских истражитеља, које су, упркос првобитно декларисаној кривици, пропустиле да казне одговорне.

- Жупанијски суд у Загребу, као и Хашки трибунал, утврдили су да је овај злочин несумњиво почињен. Заташкавањем једних, ометањем правде других и недовољном спремношћу да се процес доведе до краја, овде је правда изостала, што је само један у небројеном низу случајева. И када се сећамо ових шесторо мештана Грубора, сећамо их се с поштовањем, без икаквог осећаја лошег према било коме или без икаквог разлога да било коме говоримо лоше, или да њихову смрт претварамо у разлог да стварамо лошу атмосферу у односима између Хрвата и Срба, у односима унутар Хрватске - навео је Пуповац.

Пуповац је подсетио да се о страдању српских цивила током и након „Олује“ мора говорити и у другим местима у којима су почињени злочини, од Уздоља и Варивода до бројних личких, банијских и кордунашких села.

- Рећи ћу то данас овде, а могао бих то рећи да сам био у Уздољу, могао бих то сутра рећи када дође време за то у Вариводама, али исто тако и у бројним личким местима, банијским и кордунашким, могао бих рећи да ми, Срби који смо остали да живимо у Хрватској, осећамо неправду. Неправду зато што они који су починили ове злочине нису одговарали. Неправду зато што за злочине почињене према нашим сународницима, који су као цивили страдали, нико није кажњен, осим у два случаја.

Говоримо о страдањима током и након „Олује“. Жао нам је као држављанима ове земље, као грађанима, као представницима народа ове земље у највишем законодавном

телу, што је држава на себе некажњавањем и неспровођењем правде до краја преузела одговорност за злочине који су почињени над Србима у Хрватској током и након „Олује“, као што је овај овде у Груборима - објаснио је Пуповац.

Додао је да ће чинити све да будуће генерације злочине не претворе у средство за употребу жртава, било против хрватског народа, било против хрватске државе.

Пуповац је истовремено поручио да сећање на жртве не сме бити претворено у подстицај за нове поделе, већ да мора бити основ за изградњу друштва у којем ће све невине жртве бити једнако признате и поштоване.

Говорећи о могућности обнове поверења, подсетио је на период од пре шест година, када су у Груборима били председник Хрватске **Зоран Милановић** и потпредседник Владе **Томо Медвед**, док је тадашњи председник Владе **Андреј Пленковић** присуствовао комеморацији у Вариводама, а **Борис Милошевић** био у Книну.

Пуповац је изразио наду да ће поново доћи до изградње међусобног поверења уважавања и поштовања, као и до јачања осећаја повезаности и привржености истом закону и друштву.

ШИМПРАГА: „НАДАЛИ СУ СЕ МИРУ, А МИР НИСУ ДОЧЕКАЛИ“

На комеморацији је говорила и саборска заступница и заменица председника СНВ-а **Ања Шимпрага**, која је поручила да се не смеју заборавити сви страдали Плавањци и Плавањке, као ни цивили страдали током и након „Олује“.

- Стојимо у Плавну на месту које памти оно што се не сме заборавити. И не заборављамо све страдале Плавањце и Плавањке, као и све страдале током „Олује“, али и након. То су људи који су након „Олује“ остали у својим кућама, верујући да ће рат завршити и да ће моћи да сачувају оно што им је од живота остало. Надали су се миру, а мир нису дочекали. И није довољно да њихова имена буду само у записима и на споменицима, већ морају остати део нашег заједничког сећања. Данас смо овде због њих, али и због оних који су преживели. Због породица које деценијама носе свој бол. Због оних који су се питали зашто за њихове најмилије правда није стигла на време.

Сећање на невине жртве не представља мржњу према Хрватској, као ни тражење истине и правде, већ супротно: одговорно и демократско друштво мора имати снаге да погледа и у најтеже странице своје прошлости. Не можемо се надати будућности тако да једне жртве памтимо, а друге прећуткујемо. Зато данас, као и сваки пут, желим рећи јасно: свака невина жртва заслужује име, достојанство и правду. Без обзира на националност. Без обзира на то на којој је страни живела и колико је година прошло. Наша је обавеза да памтимо и говоримо. И наша је обавеза да учинимо све да се никада више не догоди да човек буде убијен само зато што је остао на свом прагу, у својој кући, на својој земљи - поручила је Шимпрага.

Шимпрага је подсетила да се обнова Грубора спроводи захваљујући спремности Владе Хрватске, али и да се припрема завршна фаза како би биле обновљене и преостале куће, пет година након што је на седници Владе донет закључак о томе.

ПОМИРЕЊЕ НИЈЕ ЈЕДНА ПОЛОЖЕНА РУЖА, НИЈЕ ЈЕДНА ИЗЈАВА

Шимпрага је подсетила на период када је, како је рекла, постојала воља за изградњу поверења и када су направљени кораци са

обе стране.

- Направљени су искораци с обе стране. И зато им свима хвала, упркос тишини коју некад осетимо. У последњих неколико година било је тренутака који су показивали да хрватско и српско друштво могу направити искорак.

Било је могуће да представници хрватске државе дођу у Плавно и у Вариводе и поклоне се невиним страдалим. Било је могуће да се представници српске заједнице поклоне хрватским жртвама. Било је могуће разговарати без тога да једни другима морамо доказивати чија је бол већа. То су били мали кораци за државу, али велики кораци за нас људе. И управо зато данас морамо рећи и оно што видимо као неуспех: процеси који су тада покренути нису завршени. Неки су застали, а неки су се вратили корак уназад. Помирење не може бити пројекат који се покрене само када је политички повољан тренутак. Помирење није једна положена ружа, није једна изјава. Помирење је процес који траје и који треба с осећајем неговати.

То значи признати жртву и онда када је починилац припадао нашем народу. То значи имати снаге осудити злочин и када нам је политички непријатно. То значи тражити нестале, процесуирати злочине, чувати сећање и учити децу да туђа патња није мање вредна од наше. И зато ћу поставити неколико питања: шта се догодило с надом коју смо имали? Где су нестали разговори? Где је нестала спремност да једни друге чујемо? Зашто допуштамо да политике појединих странака враћају поделе које смо требали оставити иза себе? - питала је у свом говору заменица председника СНВ-а Шимпрага.

Шимпрага је поручила да хрватски и српски народ не смеју поново бити посматрани искључиво кроз оно што су једни другима чинили пре три деценије.

- Хрватски и српски народ не смеју се поново посматрати кроз оно што су једни другима чинили пре 30 година. Ми можемо живети једни поред других, али морамо научити живети и једни с другима. Без сећања нема помирења, али без будућности сећање постаје само рана. Плавно зато мора

остати место истине, али и место сусрета - поручила је Шимпрага.

ГРУБОРИ 25. АВГУСТА 1995. ГОДИНЕ: ШЕСТ ЦИВИЛА УБИЈЕНО, КУЋЕ СПАЉЕНЕ

Двадесет петог августа 1995. године, у засеоку Грубори код Плавног, почињен је ратни злочин над српским цивилним становништвом.

Према подацима наведеним у сведочењима о злочину, припадници Антитерористичке јединице Лучко убили су мештане старије животне доби које су затекли у засеоку: Јову Грубора, Милоша Грубора, Марију Грубор, Милку Грубор, Ђуру Карановића и Јована Грубора, сина покојног Дамјана.

Већина мештана Плавног и Грубора тог јутра упутила се у школску зграду у Плавном, где су требали да се пријаве УНПРОФОР-у у вези са одласком у тадашњу СР Југославију или евентуалним останком у Хрватској.

Они који су остали у својим домовима нису дочекали крај рата.

Грубори су тако, за само један дан, од места у којем су живеде десетине породица постали спаљен и пуст засеок.

Данас, 31 годину касније, на месту на којем су убијени цивили, поново се говорило о њиховим именима, о правди и о неопходности да се злочини не прећуткују.

Комеморацији су присуствовали и представници хрватских државних институција - изасланица председника Хрватске **Мелита Мулић**, изасланик председника Хрватског сабора и председника Владе Хрватске **Сањин Рукавина**, представници Амбасаде Републике Србије у Хрватској, као и **Ален Тахири**, директор Канцеларије за људска права и права националних мањина Владе Хрватске. **Васка РАДУЛОВИЋ**

ПРЕДСТАВНИЦИ КРОВНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СРБА ИЗ ХРВАТСКЕ, ЦРНЕ ГОРЕ, СЛОВЕНИЈЕ, РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, СЕВЕРНЕ МАКЕДОНИЈЕ И РУМУНИЈЕ РАЗГОВАРАЛИ О НАЧИНИМА ПОВЕЗИВАЊА СА МАТИЧНОМ ДРЖАВОМ И УНАПРЕЂЕЊУ ПОЛОЖАЈА СРПСКИХ ЗАЈЕДНИЦА НА 23. КОНФЕРЕНЦИЈИ СРПСКИХ НАЦИОНАЛНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ИЗ ЗЕМАЉА РЕГИОНА

СРБИМА У РЕГИОНУ ПОТРЕБНО КОНКРЕТНИЈЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНО ПОВЕЗИВАЊЕ

У Чачку је 20. августа одржана 23. конференција Српских националних организација из земаља региона, која већ 12 година окупља представнике кровних организација српског народа изван граница Србије. Овогодишњи сусрет одржан је под темом „Матична држава - дијаспора - регион - начин повезивања и организовања“, а у његовом фокусу била су питања положаја српских заједница, очувања националног идентитета и могућности снажнијег повезивања са матичном државом.

У раду конференције учествовао је и председник Заједничког већа општина **Дејан Дракулић**, у пратњи директора Српског дома у Вуковару **Небојше Видовића**, као представника српске заједнице из Хрватске.

Конференција је започела свечаним пријемом код заменика градоначелника Чачка **Владана Милића**, који је истакао да је за град посебно задовољство што је домаћин представницима организација које представљају важан институционални, културни и духовни ослонац српског народа изван Србије. Милић је указао на значај повезивања Срба без обзира на државне границе, наглашавајући да заједнички језик, писмо, култура и историјско наслеђе представљају простор који повезује српски народ у региону. Посебно је говорио о

изазовима очувања српског језика и ћирилице, заштити културног и верског наслеђа и унапређењу положаја српских заједница.

У име Конференције Српских националних организација домаћинима је захвалио председник Скупштине Конференције **Огњен Крстић**, који је истакао да овакви сусрети представљају много више од прилике за окупљање и размену искустава. Према његовим речима, они представљају простор за јачање међусобних веза и заједничко тражење одговора на изазове са којима се Срби суочавају у различитим државама региона.

Председник Управног одбора Конференције и председник Српског националног савета Црне Горе др **Момчило Вуксановић** подсетио је да Конференција делује већ 12 година и да је ово њено 23. окупљање. Захвалио је Граду Чачку на досадашњој подршци, посебно у реализацији програма намењених младима, али и организацији саме конференције. Говорећи о положају Срба у региону, Вуксановић је посебно истакао чињеницу да су српске заједнице аутохтоне на просторима на којима данас живе, оцењујући да би ту чињеницу у већој мери требало да уважавају и институције матичне државе. Указао је и на потребу снажнијег повезивања организација и ефикаснијег заједничког деловања.

- Захвалност припада и нашим пријатељима из Удружења „Светосавске свечаности“ са којима радимо озбиљне пројекте. Чини ми се да би то могло да буде много боље и ефикасније, и да на тај начин служимо као подршка нашој матичној држави у обезбеђивању заједништва и јединства српског народа на најширем простору. Посебно је важно рећи да су Срби у региону аутохтони на свом простору, живимо на простору где смо тамо били вековима и то је једна значајна чињеница коју би требало да уважава и наша матична држава и институције државе. Да ли су они то препознали или још увек нису? Чини ми се да нису препознали у довољно квалитетној мери да би нас још више повезали и дали нам снагу да урадимо оно што се од нас очекује и оно што и ми сами очекујемо - истакао је Вуксановић уручивши Милићу прикладне поклоне у знак захвалности - гусле и црногорску капу са оцилима.

ВЛАДА РС НАЈАВИЛА ВЕЋУ ПОДРШКУ

Након свечаног пријема уследио је радни део конференције, током којег је отворена расправа о положају српских заједница и односу њихових кровних организација са институцијама Републике Србије. Учеснике је

поздравио министар без портфеља задужен за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором **Ђорђе Милићевић**, који је поручио да је окупљање српског народа и организација које га представљају од кључног значаја за Владу Србије. Милићевић је истакао да су организације српског народа у региону свакодневно ангажоване на очувању језика, ћирилице, културе, традиције и идентитета, као и да имају важну улогу у окупљању и заступању интереса својих заједница. Подсетио је да је Србија у претходном периоду подршку настојала да учини конкретнијом кроз заједничке програме и пројекте, јачање рада удружења и сталну комуникацију са људима на терену. Најавио је да би у наредном периоду та подршка требало да буде додатно унапређена, уз могућност повећања средстава и директнијег усмеравања према организацијама које раде на очувању идентитета и унапређењу положаја српског народа.

- Ви сте свакодневно уз наш народ, чувате његово биће и симболе, наш језик и ћирилицу, културу и традицију. Чувајући наше обичаје, ви окупљате људе, снажите наше заједнице и на најбољи начин представљате њихове интересе. Зато данас желим да вам пренесем јасну поруку: Србија је уз свој народ у региону и уз организације које га окупљају. У претходном периоду трудили смо се да нашу подршку учинимо конкретном кроз заједничке програме и пројекте, јачање рада удружења и кроз сталну комуникацију са људима на терену. Будући да ваша удружења предано чувају идентитет и традицију нашег народа, предложимо да наредни буџет буде увећан и директно усмерен ка организацијама које истински раде на реализацији нашег заједничког циља - поручио је министар Милићевић.

РАЗМОТРЕНА ПИТАЊА О УНАПРЕЂЕЊУ РАДА КОНФЕРЕНЦИЈЕ

На конференцији је говорио и председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Републике Србије **Драган Станојевић**, који је најавио конкретне кораке у циљу унапређења рада Конференције Српских националних организација и крвних организација српског народа у земљама региона. Станојевић је најавио да ће почетком септембра бити одржана посебна седница Одбора за дијаспору и Србе у региону, на којој ће се разговарати о отвореним питањима и закључцима са конференције. Истакао је да ће учинити све што је у његовој надлежности, заједно са члановима Одбора, како би се унапредио рад и положај Конференције.

- Већ почетком септембра одржаћемо специјалну седницу Одбора за дијаспору и Србе у региону, а свако министарство и државне институције мораће да реагују на оно што ми донесемо као закључак. Ја ћу сигурно учинити све што буде до мене, а и колега из Одбора да ова Конференција опстане и преживи - рекао је Станојевић.

У наставку радног дела конференције развила се расправа о конкретним проблемима са којима се српске организације суочавају у земљама региона, али и о месту које њихове крвне организације имају у односу према институцијама матичне државе. О најављеној седници скупштинског Одбора, али и о проблемима са којима се Конференција суочава, говорио је др Момчило Вуксановић. Он је указао на потребу да се рад Конференције посматра другачије од рада других невладиних организација, с обзиром на то да она окупља крвне организације српског народа из земаља региона.

- Све оно што нам је важно и шта су проблеми

са којима се у раду суочава Конференција изнећемо на седници Одбора и са свим овим упознати посланичке клубове у Скупштини Србије. Мислимо да заслужујемо више пажње од државних институција Србије и да видимо да ли ова Конференција СНО има своју улогу и да ли је досадашњи рад био на неком нивоу који даје неке резултате. Чини ми се да нема оне суштине због чега смо се ми као Конференција окупили и трајемо 12 година. У претходном периоду највећу помоћ смо имали од стране Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, међутим то нам није било довољно, третирали смо као и све друге невладине организације. С обзиром да је Конференција СНО скуп крвних организација српског народа из земаља региона сматрам да су државне институције Србије требале заједно са нама да раде јединствену платформу. Надам се да ћемо на поменутој седници Одбора решити спорна питања, јер ми морамо да урадимо све што можемо да афирмишемо активности Конференције - закључио је др Вуксановић.

ДРАКУЛИЋ: „СНАГА КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЈЕ У НАШИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА”

У расправи је учествовао и председник Заједничког већа општина Вуковар Дејан Дракулић, који је учеснике укратко упознао са начином рада ЗВО-а и његовом специфичном положају у политичком и статусном оквиру РХ. Говорећи из перспективе српске заједнице у Хрватској, Дракулић је конкретизовао кораке и дао предлоге за међусобно повезивање српских организација те указао на значај њиховог очувања и јачања кроз појединачно унапређење положаја српских организација у региону.

- Од нас самих зависи како ћемо радити у нашим земљама. Ми морамо бити покретачи те приче, а верујем и да ако добро радимо, да ће нам се и сви остали прикључити. Овај потез да ми треба да будемо у Скупштини је добар јер сматрам да сви у Србији треба да знају шта је Конференција и који су њени задаци. Имате нашу пуну подршку да је промовишете како би и овај наш рад био адекватно вреднован. Сматрам да овде треба да буду искључиво оне организације које су крвне. Снага ове конференције је у нашим организацијама, у ономе шта ми значимо у нашој земљи и ономе шта ми радимо тамо. Мислим да ово

иде у добром смеру, а то показују и резултати које имамо. Ученици су били у Румунији, где је успостављена сарадња са школом. Повезујемо дакле школе. Били сте ви код нас и ми код вас на свим камповима. Долазак и сусрети са министром и осталим представницима наше матичне државе некада имају мање, некада више, а некада уопште немају ефекта. Оно што ми желимо јесте да кроз очување националног идентитета дамо подршку раду наше матичне земље, али и других организација са којима смо повезани. Мислим да се ради добро, али је снага конференције у снази појединачних организација. Мислим да ствари треба поставити институционално и изузетно је важно да се састајемо, како би се чуле јасне поруке и направила анализа стања о актуелној ситуацији. Нама је заиста било велико задовољство

што смо били домаћини у Вуковару, што до сада није било никад. Мислим да ми треба само мало боље да се повежемо међусобно. Захваљујем Граду Чачку на оваквој подршци, мало је јединица локалне самоуправе који дају овакву подршку. Захваљујем се и локалном удружењу „Светосавске свечаности“ које са нама равноправно стоји раме уз раме, иако није кровна организација, али даје свој максималан допринос у овој борби и пружању подршке нашој матичној земљи како би се очувало све оно што је потребно да би се Србима могли звати. Због свега овога, ви ћете увек имати пуну подршку ЗВО-а - рекао је, између осталог, Дракулић.

У расправи је учествовала и заменица директора Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону **Николина Милатовић Поповић**,

као и представници кровних организација из земаља региона - Националног савета Срба Словеније, Асоцијације стваралаца Републике Српске, Националног савета Срба Северне Македоније, Савеза Срба Румуније и Српског националног савета Црне Горе.

Чачанска конференција тако је окупила представнике различитих српских заједница око тема које, упркос специфичностима положаја у свакој од земаља, имају заједнички интерес - очување националног идентитета, институционално организовање, повезивање са матичном државом и снажније заједничко деловање.

Најављена седница Одбора за дијаспору и Србе у региону требало би да буде наредни корак у разматрању питања отворених током конференције. **Мирјана ЦВЕТКОВИЋ**

ГИМНАЗИЈАЛЦИ ИЗ ВУКОВАРА КОЈИ НАСТАВУ ПОХАЂАЈУ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И ПИСМУ У ПРАТЊИ ПРЕДСЕДНИКА ЗВО-а ДЕЈАНА ДРАКУЛИЋА БИЛИ СУ УЧЕСНИЦИ ДРУГИХ СУСРЕТА СРПСКИХ ГИМНАЗИЈА ИЗ ЗЕМАЉА РЕГИОНА У ЧАЧКУ

ГИМНАЗИЈАЛЦИ ИЗ РЕГИОНА УЈЕДИЊЕНИ У ЧАЧКУ

Други сусрети српских гимназија из земаља региона окупили су више од 50 ученика из Србије, Црне Горе, Републике Српске и других средина у којима живе Срби. Међу њима су били и гимназијалци из Вуковара који наставу похађају на српском језику и писму, а који су у Чачак стигли у пратњи председника Заједничког већа општина **Дејана Дракулића**.

На иницијативу представника Конференције српских националних организација из земаља региона, ове године одржани су Други сусрети гимназијалаца из земаља региона. Вишедневни програм, који је трајао од 17. до 20. августа, обухватио је бројне културне, образовне и верске садржаје, а у његовој реализацији учествовале су српске организације и удружења.

Гимназијалци су по доласку у Чачак имали прилику да посете новоотворени стаклени видиковац на Каблару, а потом су присуствовали културној манифестацији поводом обележавања 150. годишњице рођења великог књижевника Боре Станковића. Програм су, у знак добродошлице, припремили чланови чачанског Удружења „Светосавске свечаности“, уз подршку и саорганизацију Фонда за избегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону АП Војводине.

Децу је у име Управе за сарадњу са

дијаспором и Србима у региону поздравила заменица директора Управе **Николина Милатовић Поповић**, захваливши им што учествују у овом значајном пројекту.

- Овакви пројекти имају за циљ да изградите те нераскидиве везе које су проткане симболима српског културног идентитета. Нисмо случајно данас овде, зато што је видиковац на Каблару једно од оних места и симбола који говоре о Србији и погледу Србије у будућност - рекла је Милатовић Поповић.

Присутне је на почетку свечаности Јавног часа, одржаног у Дому ученика у Чачку поводом 150. годишњице рођења Боре Станковића, у име домаћина поздравио председник Удружења „Светосавске свечаности“ **Ђуро Церанић**. У име

Конференције српских националних организација присутнима се обратио председник Управног одбора те организације из Црне Горе **др Момчило Вуксановић**, који је након поздравног обраћања директору Фонда за избегла, расељена лица и сарадњу са Србима у региону АП Војводине **Александру Ђедовцу** уручио гусле и црногорску капу.

- Желим да се свима захвалим, посебно Покрајинском фонду за избегла, расељена лица и сарадњу са Србима у региону и директору организације, господину Александру Ђедовцу, који је дао изузетан допринос да не само ми у Црној Гори, него и широм земаља у којима живе Срби, постигнемо нешто што је било незамисливо када је реч о очувању традиције, јединства и

идентитета српског народа. Да није било те институције Владе АП Војводине, ми никада не бисмо имали Српску кућу у Беранама - истакао је Вуксановић, најављујући активности које су децу очекивале у наредним данима, а затим и одржавање редовне седнице Конференције српских националних организација из земаља региона.

Међу више од 50 ученика из Србије, Црне Горе, Републике Српске и других крајева у којима живе Срби, своје место имали су и гимназијалци из Вуковара који наставу похађају по моделу А. Током сусрета ученици су кроз културно-едукативне програме, традиционалну песму, игру, поезију и беседе о животу и стваралаштву српских великана учили и о најзначајнијим историјским догађајима везаним за матичну земљу.

ТРАГОМ ИСТОРИЈЕ И ДУХОВНОГ НАСЛЕЂА

Програм сусрета обухватио је и обилазак неких од најзначајнијих и најлепших православних светиња - манастира Жиче и Студенице. О историјату Жиче, древне немањихке светиње, ученицима је говорио **Радослав Премовић**, члан Удружења гуслара „Жича“ из Краљева, које је дало велики допринос организацији програма на територији Краљева.

Ученици су се упознали и са Храмом Светог кнеза Лазара на Љубићу и манастиром Никоље, док су у Матарушкој Бањи, у порти Цркве Светог кнеза Лазара, током часа историје могли да се подсети најзначајнијих битака које су се одиграле током Великог рата, од 1914. до 1918. године. Госте је поздравио надлежни парох, отац **Милан Костић**, пожеleo им добродошлицу и нагласио да се налазе на простору Светог кнеза Лазара.

Као један од најзначајнијих манастира Српске православне цркве, Студеница је

била предвиђена за крај обиласка духовних знаменитости. Ученике је тамо дочекао **отац Виталије**, изразивши велико задовољство због сабрања младих из различитих крајева.

- Надам се да ћете одавде понети неке инспирације и надахнућа која ће вас натерати да радите даље, свако у свом крају, и да ће се овај дух заједништва и познанства која сакупите на оваквим дружењима наставити и умножити - рекао је, између осталог, отац Виталије.

За вуковарске гимназијалце ови сусрети имају посебну вредност јер представљају прилику да се повежу са вршњацима из других средина, али и да кроз дружење, културу и заједничке активности осете ширину простора у којем живи српски народ.

- Први пут сам у Студеници и први пут у Жичи, али нисам први пут у Србији овим поводом. Изузетно ми је драго да смо поново на сусретима гимназијалаца. Прошле године је било прелепо, а ове године још лепше. Каква год организација била, какви год програми били заступљени, ипак је суштина у оном што ми доживљавамо и видимо. Посетили смо Жичу и Студеницу, били смо на литургији, неки смо се и причестили и то је то, једно прелепо искуство - рекао је **Ђорђе Кнежевић** са Пала.

Како истичу, деца су овај вишедневни камп доживела као једну турнеју по Србији којом се подсећају на важност и значај свог културног и историјског наслеђа, због чега су, кажу, посебно поносни, а ученици из Чачка су поносни што су имали прилику да се здруже и повежу са другарима из различитих крајева.

- Овај пут који нас све спаја јесте светосавски пут. То је по мом мишљењу једини пут у овом времену којим ваља ићи. Драго ми је што има оволико пуно мојих вршњака у Чачку на оваквим окупљањима који доприносе одржавању наше традиције и културе - поручио је **Пеђа Плавшић**

из Чачка.

Посета манастирима, за вуковарску децу значила је такође пуно, а томе још више доприноси чињеница што такво искуство деле са својим вршњацима и другарима.

- Захваљујем се Заједничком већу општина које нам је пружио прилику да дођемо у Чачак и да видимо све ово што смо видели. Лепо је овде и надам се да ће бити прилике да се опет сретнемо са нашим другарима са којима смо се упознали на сусретима. Од свих искустава, издвојио бих посету манастирима у оквиру које смо много тога видели и чули - казао је **Никола Којић** из Борова.

Поносна што је део целокупне приче је и **Николина Чаовић** из Борова.

- Први пут сам на овај начин доживела наше светиње, нашу историју и на тај начин се упознала са богатством које Србија има. Лепа искуства, лепе пејзаже и слике манастира ћу понети са собом назад, а првенствено успомену на наше претке. Ове прелепе грађевине које су саградили наши Немањихи су заиста вредни поновног доласка овамо и надам се да ће тако бити. Сматрам да их свако треба обићи, макар једном у животу - изјавила је Николина.

Вуковарски гимназијалци у Чачак су стигли у пратњи председника ЗВО-а Дејана Дракулића, а овогодишњим сусретима присуствовао је и директор Српског дома **Небојша Видовић**. Како српски представници из Вуковара истичу, овај догађај посебно је занимљив, јер је Чачак током неколико дана спојио младе из више градова и земаља региона, повезао културу и образовање али и ујединио представнике српских кровних организација из земаља региона на 23. Конференцији српских националних организација из земаља региона која је одржана последњег дана Других сусрета српских гимназија из земаља региона у Чачку. **Мирјана ЦВЕТКОВИЋ**

ПОТПРЕДСЕДНИЦА СДСС-а И ПРЕДСЕДНИЦА КЛУБА ЗАСТУПНИКА СДСС-а АЊА ШИМПРАГА ОДРЖАЛА ЈЕ КОНФЕРЕНЦИЈУ ЗА МЕДИЈЕ У БРУВНУ, НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ ГРАЧАЦ, ПОРЕД ЈОШ ЈЕДНЕ ЛОКАЦИЈЕ СУМЊИВОГ НЕЗАКОНИТО ОДЛОЖЕНОГ ОТПАДА

НОВА ЕКОЛОШКА БРИГА ЗА ЛИКУ

На подручју села Брувно у Општини Грачац средином августа откривена је локација, на којој је, према првим проценама, непрописно одложено између 100 и 200 тона отпада. Случај је пријављен Државном инспекторату након што је комунални редар уочио одложени материјал и изразио сумњу да би могло бити реч и о опасном отпаду. За сада, није утврђен коначан састав отпада, као ни јавно објављено одакле је доведен и ко га је оставио на овој локацији. Посебну забринутост изазива чињеница да се локација налази у осетљивом личком кршном подручју, у близини Гутешиног врела и реке Отуче. Због могућег утицаја на земљиште и подземне воде, случај би, осим питања незаконитог одлагања, могао имати и шире еколошке последице. Надлежни тек треба да утврде о каквом отпаду се ради, да ли представља опасност по животну средину и здравље људи, као и ко је одговоран за његово одлагање.

Овај случај није први проблем са

отпадом на ширем подручју Грацаца. На Губавчевом Пољу пре је евидентирано одлагање и расипање пепела, шљаке и котловске прашине из госпишке енерганае, док је питање санације и одговорности за непрописно одложени отпад последњих година више пута отворано и на другим локацијама у Лици.

На овај проблем је 18. августа указала потпредседница СДСС-а и председница Клуба заступника СДСС-а **Ања Шимпрага**, која је у Брувну одржала конференцију за медије и поново упозорила на проблем незаконитог одлагања отпада на подручју Лике. Шимпрага је затражила да се пронађена локација детаљно истражи, али и да се дугорочно прати квалитет подземних вода, имајући у виду могућност да би се евентуално загађење могло проширити крашким подземљем. Према њеним речима, сада је потребно завршити поступак који је покренут након пријаве комуналног редара Државном инспекторату и утврдити шта се заправо налази на локацији. Посебно

је отворено питање да ли је пронађени материјал повезан са пепелом и другим материјама које настају у енерганама, односно да ли се ради о материјалу који је на тој локацији одложен супротно прописима.

- Желимо да се истражи ова локација, да се заврши започети посао након пријаве. Занима нас хоће ли Влада направити целовиту националну карту свих таквих локација, укључујући и оне које још нису званично проглашене црним тачкама. Знамо ли уопште колико још „Црних брда“ постоји у Хрватској?! Криминал је једно, неко украде, одговара и штета се може проценити, али отпад који годинама остаје у Лици нешто је пуно озбиљније - изјавила је Шимпрага.

Оно што додатно забрињава јесте чињеница да се питање отпада у овом делу Хрватске не појављује први пут. На то указује и ранији случај на подручју Лике, који је такође био предмет политичких упозорења и захтева за санацију. Проблем је, међутим, што се код оваквих локација последице не могу увек проценити само на основу онога што је видљиво на површини. У крашком подручју какво је личко, питање подземних вода посебно је важно јер се евентуално загађење може ширити кроз подземне токове и захватити шире подручје од саме локације на којој је отпад пронађен.

Такође, у сличним случајевима у последњих неколико година било је речи о великим количинама материјала чија је санација процењена на више милиона евра, док се питање одговорности и начина на који је отпад уопште доспео на локацију отворило као једно од кључних питања. Такви случајеви показују и другу страну проблема чак и када се утврди да је отпад непрописно одложен. Потребно је утврдити ко је отпад довео, ко га је одложио, ко ће сносити трошкове уклањања и санације, али и да ли је у међувремену дошло до штетног утицаја на земљиште и воде. У случају Брувна одговоре на та питања тек треба очекивати од надлежних институција, а за

сада нема потврде да материјал пронађен на овој локацији представља опасан отпад, нити је утврђено његово порекло. Управо зато ће кључни бити резултати анализа и инспекцијског поступка, након чега би требало бити познато и да ли ће бити покренути даљи поступци против одговорних.

Шимпрага је, међутим, овим случајем поново отворила шире питање односа према простору Лике, посебно према подручјима у којима су земљиште и водни ресурси због природних карактеристика изузетно осетљиви. За становнике тих подручја питање није само где ће отпад бити уклоњен, већ и шта се догађа са простором у којем је годинама могао остати и утицати на околину. Због тога ће, осим утврђивања одговорности за саму локацију у Брувну, бити важно пратити и шта ће надлежне институције предузети након инспекцијског надзора, од утврђивања састава отпада и његовог порекла до евентуалног уклањања и санације терена. Тек тада ће бити могуће проценити да ли је реч о још једном случају непрописног одлагања или о проблему који има шире последице по животну средину.

ОДРЖАНА И ВАНРЕДНА СЕДНИЦА ХРВАТСКОГ САБОРА

На ванредној седници Хрватског сабора одржаној 20. августа о незаконито одложеном отпаду у Госпићу, стајалиште Клуба заступника СДСС-а изнела је саборска заступница **Драгана Јецков**.

- Данас стојим пред вама како бих проговорила о теми која надилази уобичајене расправе о комуналном реду или локалној политици. Говорим о организованом, дугогодишњем и безобзирном екоциду који се одвијао у самом срцу Лике, у Госпићу. То је огледни пример системског затајења контроле, институционалног слепога и профита стављеног испред људских живота и опстанка природе. Замислите нашу Лику поносну на своју чисту воду, нетакнуту природу и близину националних паркова. Док су институције промовисале нашу Лику као еколошку оазу, под окриљем ноћи, али и усред бела дана, од 2021. године па надаље,

стотине шлепера несметано су довозиле и закопавале најгори могући отров у личку земљу - рекла је Драгана Јецков и појаснила размере катастрофе у бројкама.

- Погледајмо чињенице, 37.000 тона отпада - то је укупна количина лоцирана на уже и шире подручје комплекса. Да си то визуализирате, то је колона од преко хиљаду тешких камиона натоварених смећем. 32.000 тона под земљом - оно што највише згражава је чињеница да највећи део отпада уопште није био видљив на површини. Намерно је закопан у тло на приватним парцелама како би се сакрио од јавности и инспекција. „Црна маса“ с хлором и тешким металима - око 4.500 тона високо токсичне масе одложено је око силоса. Та маса садржи енормне количине хлора и тешких метала, што њено трајно збрињавање чини изнимно компликованим и скупим. Међународни шверц и болнички отпад - вештачењем Геотехничког факултета утврђено је да се под земљом налазе тоне млевене пластике допремљене из Италије, Словеније и Немачке, електронски отпад, али и инфективни медицински отпад из домаћих болница. Госпић је, дакле, послужио као јефтина и нелегална рупа за збрињавање европског и домаћег индустријског отпада, док су приватне фирме с легалним дозволама убирале милионске износе за његово наводно „прописно“ збрињавање - појашњава Јецков.

Овом приликом саборска заступница упитала је како је могуће да је од 2021. до 2026. године на истој локацији закопано чак 32.000 тона смећа, а да то нико од надлежних није приметио.

- Овде се не ради о томе да је неко бацио врећицу смећа у шуму. Ради се о операцији епских размера која захтева багере, тешку механизацију, стални промет шлепера и организовану логистику. Заказале су инспекције заштите околиша, заказао је сустав издавања дозвола, заказала је и локална и национална политика. Овај случај зорно приказује како у Хрватској функционише тзв. „мафија са отпадом“. Приватни предузетници преузму отпад, наплате легалну и високу цену збрињавања од државе или страних фирми, а потом тај исти отпад једноставно искрцају и закопају на некој напуштеној парцели у слабије насељеном делу Хрватске. Ово излагање није само критика оних који су држали лопате и возили камионе. Ово је дубока, оштра критика система који допушта да се наш највреднији ресурс - чиста земља и питка вода - третира као приватни профитни плен. Ако допустимо да се ова афера заборави чим се камиони макну, сутра ће нека нова Билајска улица никнути у неком другом граду. Природа нам не опрашта немар, а крш грешке памти вечно - баш као што су и хемикалије које су у њега убачене „вечне“.

Маја МИЛАНОВИЋ

МОНАСТИР УСПЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ДАЉ ПЛАНИНИ И ОВЕ ГОДИНЕ БИО ЈЕ МЕСТО ХОДОЧАШЋА, МОЛИТВЕ НА КОМ СЕ ТОКОМ ДВА ДАНА ОКУПЉАЛО НА СТОТИНЕ ВЕРНИКА ИЗ ЦЕЛЕ ИСТОЧНЕ СЛАВОНИЈЕ И ЗАПАДНОГ СРЕМА

ОДРЖАН ВЕЛИКИ ПРЕОБРАЖЕЊСКИ САБОР У ДАЉ ПЛАНИНИ

Прослава празника Преображења Господњег, започела је 18. августа празничним вечерњим богослужењем које је предводио умировљени епископ канадски **Георгије**, уз саслужење свештенства Епархије осечкопољске и барањске. Поред њега вечерњем богослужењу присуствовали су и митрополит скандинавски **Доситеј**, умировљени епископ средњоевропски **Константин** и епископ Осечкопољски и барањски **Херувим**. Након богослужења одржан је и културно-уметнички програм у ком је врхунским извођењем духовних песама наступио мушки хор „Ризница” из Београда под управом диригента **Радивоја Спасојевића**, а свој допринос културном угођају дали су и песници **Мирослав Алексић**, **Благоје Баковић** и **Ђорђе Нешић**. За народно весеље након програма побринуо се Тамбурашки састав „Дунавске зоре” из Борова.

Сутрадан, на сам празник Преображења Господњег Светом архијерејском литургијом

началствовао је митрополит скандинавски **Доситеј** уз саслужење умировљеног епископа канадског **Георгија**, умировљеног епископа средњоевропског **Константина** и епископа

осечкопољског и барањског **Херувима**. Празничну беседу изговорио је протојеромонах **Ненад Лазић**.

Након освећења хлеба и грозђа те причешћа окупљеном верном народу обратили су се епископ осечкопољски и барањски **Херувим** и митрополит скандинавски **Доситеј**.

- Браћо и сестре, желим свима вама који сте се данас и јуче на вечерњем богослужењу и свечаној академији овде

окупили, да заблагодарим, као и свима који су учествовали у програму и његовој организацији, свештенству, монаштву и нашем народу уз жељу да нас Господ увек овако сабира у радости, љубави једних са другима, да осетимо ту таворску преображенску светлост која непрестано и сваког тренутка треба да нас греје - поручио је владика Херувим.

- Била је ово велика част и велико задовољство служити овде са вама и са овим благочестивим народом. Служио сам и на гори Тавору, служио сам и на Дурмитору, једној још већој гори, и ево сада на овој гори и свуда где је гора Господња и где се спомиње име Господње тамо је и Господ присутан, а где је он присутан онда и ми треба уз Њега да будемо. Као што су апостоли рекли „Господе, добро нам је овде бити“, значи добро нам је бити у подножју ногу Христових, ногу Божјих, тако и ми браћо и сестре, где год се налазили, јер знам да вас има много и по иностранству из ових крајева, али ово је место где се требате сакупљати, око свога епископа, око своје светиње коју овде имате и да та Преображењска светиња преобрази и срца и душе ваше и живели овде или било где другде на свету да вас та светлост прати целог дана, целог живота вашег - рекао је митрополит Доситеј.

Највишим орденом Епархије осечкопољске и барањске, орденом кнегиње

Јелене, епископ Херувим одликовао је директора Управе за сарадњу с црквама и верским заједницама Републике Србије др **Владимира Рогановића**, за његов допринос Цркви на подручју Епархије осечкопољске и барањске.

- Ово је за мене изузетна част за коју велику благодарност дугујем епископу Херувиму и Епархији осечкопољској и барањској, али изнад свега ово је велико признање и за институцију коју представљам и за комплетну Владу Републике Србије с обзиром на то да се заиста трудимо да колико год је у нашим могућностима помогнемо и подржимо мисију и све активности Епархије осечкопољске и барањске и осталих епархија

Српске православне цркве и у Србији и у расејању - рекао је др Владимир Рогановић.

Међу мноштвом верног народа била је и телевизијска екипа српске редакције на мађарској телевизији. Њен сниматељ **Ђорђе Шибалин** је уједно и уредник Српског екрана на државној телевизији Мађарске. Пренео је своје утиске са прославе Преображења господњег у Даљ Планини.

- Присуствовао сам и вечерњем и овом данашњем богослужењу и све то посматрао сам преко објектива моје камере. Ипак, остао је један утисак и то утисак са лица оних који су прилазили икони за целивање и нарочито оних који су прилазили миропомазану. Видело се по тим лицима како дубоко доживљавају овај празник и колико су одани и цркви и вери и колико им је важно да учествују у том слављу - пренео је своје утиске Шибалин који припада српском староседелачком становништву у Мађарској.

Окупљени народ окрепио се хлебом и грођем постављеним на трпезама у близини извора на Даљској водици, а захваљујући фотографијама изложеним у простору манастира верници су могли да виде како је прослава Преображења на овом месту изгледала у прошлости.

Преображењски сабори у Даљ Планини одржавају се од прве половине тридесетих година прошлог века, а организатор је била Православна хришћанска заједница из Даља. Прекинути су током Другог светског рата, а по његовом свршетку су поново оживели.

Славко БУБАЛО

БРАЊИНСКО СВЕТИЛИШТЕ СТУДЕНАЦ УОЧИ ВЕЛИКЕ ГОСПОЈИНЕ 27. АВГУСТА, БИЛО ЈЕ МЕСТО СУСРЕТА МНОГИХ ПРАВОСЛАВНИХ ВЕРНИКА, ПРЕДСТАВНИКА ЦРКВЕ И СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ПОВОДОМ ОСВЕШТЕЊА НОВООБНОВЉЕНОГ ЧАСНОГ КРСТА И БИСТЕ ПРОТОЈЕРЕЈА-СТАВРОФОРА И ПАРОХА БРАЊИНСКОГ СТЕВАНА МИХАЛЦИЋА

СТУДЕНАЦ - ИЗВОР ПРАВОСЛАВНОГ НАСЛЕЂА

Једно од најстаријих православних светилишта на отвореном у РХ јесте Студенац, место смештено подно села Брањина. Назив је, према предању, добило по хладној и лековитој води која је некада извирала на овом месту. Име Студенац везује се, како кажу мештани, за рани средњовековни период, за 14. или 15. век, а од тада су се око светилишта испреплетали историја, вера и народна предања.

За ово место везују се и бројне приче и сећања мештана, али оно што Студенцу даје посебан значај јесте континуитет окупљања православних верника. На овом месту се до данас, поводом празника Успења Пресвете Богородице - Велике Госпојине, одржава вечерње богослужење и молитва.

Овогодишње окупљање имало је и посебан повод. Епископ осјечкопољски и барањски **Херувим** освештао је новообновљени Часни крст и бисту протојереја-ставрофора Стевана Михалцића, пароха брањинског и једног од најзначајнијих бележника историје Барање. Прота Михалцић, који је живео од 1861. до 1941. године, иза себе је оставио драгоцене записе о прошлости овог краја, а посебно о Брањини и њеном историјском наслеђу. Међу делима која сведоче о његовом интересовању за прошлост овог простора налази се и рад „Манастир Брана и село Брањина у прошлости”. Његово име нераскидиво је повезано са

историјом православља тог подручја. У непосредној близини Брањине налазили су се трагови древног манастира Брана, чије се постојање везује још за средину 11. века. Иако манастир данас физички не постоји, његови остаци и историјски записи остају сведочанство о вишевековном присуству православља и српског народа на овом простору.

Зато, обнова Часног крста и подизање бисте Стевана Михалцића на Студенцу имају значење које превазилази сам чин освештавања. Они су начин да се сачува сећање на људе, светиње и традицију која је вековима била део живота Брањине и Барање.

Његово преосвештенство, епископ осечко-пољски и барањски Херувим, након богослужења и освештења бисте и Часног крста обратио се сабраним верницима упутивши поруку о важности опстанка Срба на овим просторима уз мир и јеванђеоску љубав у срцу, као путоказе који воде до очувања идентитета, културе, језика, вере и традиције - темељних вредности за останац и опстанак православних верника у Барањи.

- Радост Богородичног празника нас је окупила да осетимо милост и љубав Божију, да се поучимо како је благословено живети у заједници љубави, заједници испуњеној послушањем, трпљењем и жртвом. То је све Богородица у своме животу носила и то нам

је посведочила. Оставила нам је залог тога и таквог спасоносног пута којим треба да корача наша заједница у сваком тренутку, у свакој недаћи са апсолутним пожртвовањем једни са другима и једни уз друге, да би све оно што је кроз векове остављено народу, било уостручено молитвама, жртвом и љубављу која нас је и данас окупила овде, подно, могу слободно рећи, средњовековнога и светонемањихког манастира Бране. Оно што је благословено не може никада да нестане и да престане - ни сећање а камоли постојање. Данас смо сведоци да је то тако. Оживотворено је наше постојање на овим просторима. Осветили смо овај Часни крст који је симбол победе живота над смрћу и над свим видљивим и невидљивим непријатељима. Исто тако, осветили смо и бисту чувеног проте Стевана Михалцића који је много писао о манастиру Брани, лепоти Барање и вековима који су протутњали кроз ову долину а који су оставили велики залог да наставимо да се трудимо да будемо јеванђелски народ и светосавски народ рекао је између осталог, владика Херувим.

Часни крст и биста подигнути су заједничким радом и снагама Епархије осечко-пољске и барањске, СНВ-а, Црквених општина Брањина и Кнежеви Виногради. Идеју су покренули заменик начелника Општине Поповац и председник Већа српске националне мањине Општине Поповац, **Зоран Милошевић**, отац **Драган Вукадиновић** те заменик жупана Осјечко-барањске жупаније **Владимир Хорват** који се највише фокусирао на изградњу протине бисте. Истичући слогу, заједништво и веру као начела без којих не би било могуће остварити овај подухват, Хорват се током обраћања захвалио свима који су допринели provedеној активности. Говорећи о доприносу проте Михалцића, Хорват је подсетио колико је и на који начин свој живот прота подредио најбољем интересу православног народа у Барањи, због чега му, уз деспота Павла Бакића, патријарха Чарнојевића и светог кнеза Стевана Штиљановића, заслужено

припада место у вечности колективног сећања.

- Овај споменик није споменик само једној личности. Ово је споменик заборављеним карактерним цртама наших предака и њиховом принципу самопрегора за више циљеве - за непознатог а свог, за садашњег и будућег, за генерације које тек долазе у будућности коју нису познавали, али у којој нису губили веру. Љубав према своме роду изнад индивидуализма и презир према и презир према неслози, саможивости и комфору. Почевши од данас, све док замишљен гледа ка Балатону, Сентандреји и Весприму, прота ће сваког од нас очински опомињати да не губимо веру у Бога и у будућност - поручио је Хорват током свог говора.

Велико задовољство окупљањем верника и представника српске и црквене заједнице истакао је и заменик начелника Општине Поповац и председник Већа српске националне мањине Општине Поповац, **Зоран Милошевић**, истакавши обнову Часног крста и подизање бисте као чин духовне обнове мештана Брањине. За обнову светилишта уложено је око 80. 000 евра, каже Милошевић а средства су обезбеђена из Министарства културе Владе РХ јер место спада под заштиту културног добра РХ.

- Ово је за нас свечан дан којим се шаље важна порука да не требамо одустати од својих корена, свог идентитета, вере и традиције. Брањина данас има свега 10 кућа у којима живе представници српске националне мањине. Мештани припадају углавном старијој популацији. Сви су они одушевљени обнављањем и реконструкцијом светишта јер је оно највеће светиште на отвореном у Барањи. Према старом предању, под овом капелицом текао је извор са лековитом водом. Ту се народ умивао, носио воду кући и веровао у њену моћ. Капелица је стара више од 600 година а последњи последњи пут вода је ту текла до пре отприлике 15 година. У Брањини је пре Другог светског рата, већинско становништво било српско, а после су је насељавали Међимурци и Загорци након чега је опао број Срба. Ово место је важно за нас јер се ту окупљамо једном годишње и овде дођу људи из свих делова Барање. Буде нас од 150 до 200 Барањаца на богослужењу уочи празника Успења Пресвете Богородице. Надам се да ћемо се сваке године окупљати у духу православља овде и да ће извор воде

једног дана светилиштем Студенац поново почети да тече, рекао је Милошевић.

Они старији мештани Брањине сећају се како је некада било, док је текао извор и док су се млади око њега окупљали. Слика Брањине, кажу мештани, била је тада обојана ведријим бојама јер су у њој живели млади којих данас више готово да ни нема.

- Било је јако пуно света овде, нарочито цура које су се посебно спремале за долазак овамо. То је био свечан и леп догађај. Држали смо једна другој свеће да се види како смо лепо обучене. Гледали смо увек како се и колико свечано која цура спремила. Ја сам у Брањини 72 године а сад имам 88 година и волела бих да млади знају свој задатак - да треба да чувају и обнављају нашу традицију. Увек сам гледала да радим и помогнем. Чистила сам цркву и сваки пут сам на служби била. Сад сам скоро сама остала. Окупљали смо се на вечерњој молитви о Госпојини сваке године а некада и о Преображењу. Овде смо имали и воду која је била света. Са њом је ваљало опрати руке и умити се. Јако се држало до тога. О проти Михалцићу се пуно говорило. Мени су свекар и свекрва причали о њему како је увек окупљао народ и да је био јако поштован. Народ је јако држао до њега и он до народа. Задржавао је народ на овим просторима. Кажу људи да је стајао на свом прозору и говорио „Немојте одлазити одавде, ово је наша земља” - испричала нам је бака Велинка Убавић из Брањине.

О ПРОТИ СТЕВАНУ МИХАЛЦИЋУ

Још као млад свештеник, прота Михалцић је много радио на културном и

економском расту као и чувању националне свести. Био је најмлађи члан Народног и Црквеног сабора у Карловцима, те члан председништва Великог народног сабора присаједињења. За време Првог светског рата, био је у затвору и интернацији, а у том рату изгубио је сина Војина, младог правника, који је као потпоручник пао у бици код Рудника. Захваљујући протиним историјском истраживању простора Барање и Угарске и лобирању у комисијама за разграничење, тадашња делегација на челу са научником Михајлом Пупином је на Паришкој конференцији 1919. године доказала де факто и де јуре право Срба, али и свих других јужнословенских народа на свој део Барање. Припремајући материјал за Мировну конференцију у Паризу, прота Михалцић бележи: „Није дакле ни чудо што о Барањи на знађаше нико ништадок се славодобитна и јуначка српска војска не залете у дивна поља наше Барање! Кад је требало на мировној конференцији доказивати да је ово српска земља, тек онда се згледнуше наши историчари - све бољи од бољега! Тек онда признадоше и остали научењаци наши да стање Барање никако не познају”. Тако је Барања подељена на два дела, границом која и данас пролази атарима недалеко од споменутог светог места. Значај тог разграничења огледа се у чињеници да простор на којем се данас живи, представља најјужнију и једину преосталу енклаву некадашњег и данас непостојећег мора Славена са мађарског Подунавља.

Мирјана ЦВЕТКОВИЋ

ВЕК КОЛОНИСТИЧКИХ НАСЕЉА (7)

НА ПУТУ ИЗМЕЂУ ОСИЈЕКА И ВУКОВАРА

Десетак километара југоисточно од Осиека смештено је село Клиса, некадашња пустара Елцове грофовије која је почетком двадесетих година прошлог века насељена колонистима, највећим делом породицама солунских добровољаца.

Пустара Клиса простирала се на 808 катастарских јутара и 55 квадратних хвати земље. Уочи досељавања колониста на пустари је живело двадесетак људи с тим да је у ранијем периоду број људи који је овде живео био скоро 130 док је сама пустара била више од километар удаљена од данашњег насеља.

Клису су почеле да насељавају махом српске породице из Босне, Херцеговине, Лице, Баније и Кордуна, а прве породице које су дошле на пустару биле су Балаћ, Јасеновчанин и Јелић док је прва подигнута кућа у селу била она Ђуре Кошутића. За разлику од већине других насеља у Клису се населио мањи број породица па по попису из 1931. године видимо да је у овом месту живело тек 124 становника. Колико их је било уочи избијања Другог светског рата је непознато, али тај број тешко да је могао бити већи од 200 становника.

По угледу на друга колониистичка насеља и овде је основана месна Аграрна заједница, али не постоје подаци да ли је у овом месту било активно добровољачко удружење. Месна Аграрна заједница основана је у јануару

1928. године и у почетку је имала тек 11 чланова. Временом је број чланова растао, а по подацима из 1937. године било је 26 чланова. Оснивачи Аграрне заједнице били су: Лазар Марић (председник), Ђорђе Ђуковић (перовођа), Јован Ђук, Илија Видовић, Раде Вујовић, Ристо Вујовић, Стево Ковачевић, Јово Скакић, Ђуро Кошутић, Новица Леро и Шпиро Папић.

Колонисте је и у овом месту пратио низ недаћа, од доделе окућнице и обрадивог земљишта, до временских непогода. То се види по бројним захтевима становништва од виших власти тадашње Краљевине. Тако су од Савеза аграрних заједница 1929. године тражили да откупе Елцов пашњак од тридесетак јутара. Четири године касније мештани Клисе упутили су молбу Краљевској банској управи у Загребу да им додели шуму. До реализације овог захтева дошло је 1935. године када је селу Клиса додељено 60 катастарских јутара Елцове шуме Липовача. Поред неродних година, каква је била 1933, Клису је неколико година потом погодило снажно невреме које је нанело велику штету локалном становништву. Друштвени живот био је слабо развијен

што није била карактеристика већине других колониистичких насеља. Поред различитих организација село није имало ни бирцуза како се наводи у једном извештају из 1929. године.

ОД ВУКОВАРСКЕ ОПШТИНЕ ДО ОСЈЕЧКОГ НАСЕЉА

У периоду до Другог светског рата Клиса је у територијалном смислу припадала општини у Боботи. Након Другог светског рата ово место постало је саставни део вуковарске општине, да би крајем деведесетих година прошлог века била припојена граду Осиеку и данас је један од месних одбора овог града.

По избијању Другог светског рата, односно по окупацији Краљевине Југославије, већ у првим месецима становници Клисе српске националности су у потпуности протерани из насеља у које су колонизовани и где нису провели ни пуне две деценије. Протеривање становништва извршиле су власти злогласне Независне Државе Хрватске, а у куће српских домаћина у Клиси насељени су Хрвати из околине Љубушког.

О овим догађајима остала су и бројна сведочанства, а у једном од њих између осталог се наводи следеће:

„Нас су са нашом породицом из наших

кућа истерали усташе на дан 12. јуна о.г. остављајући нам рок да се из куће имамо иселити у року од пет минута говорећи нам да ако се не иселимо да ће нас и нашу породицу побити. Ови усташе дошли су са стране и ми их лично не познајемо, али знамо да је био са њима неки заповедник Штир. Тада приликом истеривања из кућа, када су нас истерали из наших кућа они су нас све сврстали у једну колону и протерали нас на реци Дрини код Бадовинаца овамо у Србију.

У нашем месту тада је била усташка власт и они су са нама Србима најбруталније поступали, тукли су, мучили, не дајући нам ни да узмемо ни најпотребније ствари, а све ово радили су само зато што смо Срби. Напомињемо да су тукли Ђоралић Станка, Шормаза Тодора, Скакића Николу, Арамбашића Дану, а било је и пуцања из пушака за нашим људима који су се од њих склањали. Све ово као што рекосмо радили су усташе под вођством овога њиховог заповедника Штира коме имена не знамо.

Нама је целокупна наша имовина тамо остала па је вероватно до сада и опљачкана. Ова наша имовина није процењивана нити је ко од стране усташких власти то радио. Напомињемо да је било пљачке и отимања новца од стране усташа, а новац је у 5000 динара отет од Буре Јањића из нашег места, а Шпири Папићу остало је готовог новца 1800 динара и уложна књижица у вредности од 5000 динара, а Николи Рељићу отели су 2000 динара. Сва ова недела радили су као што наведосмо усташе. Докумената нити фотографија о овим недељама усташа немамо јер то нисмо имали када да прибавимо јер нам је био живот у питању, како наш тако и наше породице.”

Овај исказ дало је 20 клишчанских домаћина 19. јула 1941. године у канцеларији Начелства среза мачванског у Богатићу. Становници Клисе интернирани су у неколико мачванских насеља, највише у Црнобарски салаш. Двадесетак година касније, односно 1976. дошло је до успостављања побратимских односа између ова два места.

Током Другог светског рата на различите начине страдало је 13 становника Клисе. Они који су преживели у своје село вратили су се након ослобођења до којег је дошло 13. априла 1945. године када су у Клису ушле јединице Прве пролетерске дивизије.

Након рата уследио је нов талас колонизације па се тако и број становника у овом месту повећавао. Интересантно, за разлику од других колонистичких насеља Клиса је свој врхунац, када је у питању број становника, доживела почетком 21. века. Наиме, по попису из 2001. године у овом месту живело је 463 становника, највише од када су вршени пописи. Ипак, двадесет година касније број становника је готово дупло смањен и враћен на приближну бројку с почетка педесетих година прошлог века.

ПОДИЗАЊЕ ШКОЛЕ И ЦРКВЕ

На повећање броја становништва након Другог светског рата вероватно је утицао низ фактора од којих су пре свега добра путна повезаност (на путу Осјејек - Вуковар), затим долазак електричне енергије 1951. године (међу првим насељима вуковарске општине), водоводна мрежа 1974. године као и аутоматска телефонска централа 1978. године.

Школа у Клиси подигнута је још пре Другог светског рата. По неким наводима школа је подигнута од цигле срушеног магацина грофа Елц који се налазио негде у центру данашњег села. Зидане школске зграде започело је 1937. године, а о томе је писао и београдски лист *Дан* који у свом прилогу од 26. августа 1937. године доноси следеће: „Вуковар, 25. августа - На оближњој добровољачкој колонији Клиса, која броји

тридесетак домова, отпочето је са подизањем модерне зграде за смештај народне школе. Новосаграђена школа ће стајати 150.000 динара. До сада деца насељеника уопште нису полазили у школу.”

Школа је са радом започела школске 1939/40. године и имала је 36 ученика којима је учитељица била Олга Домбај. У каснијем периоду школа у Клиси ушла је у састав боботске школе, а тај статус има и данас као подручна школа.

На географској карти Клиса је већи значај добила 31. маја 1980. године када је свечано отворен аеродром изграђен у делу атара овог насеља. Тих година у овом насељу све су улице биле асфалтиране, а подизање просторија, у којима је требало да буду смештени Друштвени дом, фудбалски клуб и здравствена амбуланта, започело је 1990. године, али је овај пројекат остао незавршен због ратних сукоба деведесетих година.

Од друштвених организација најактивнији био је фудбалски клуб Врандук који се у званична такмичења на вуковарском подручју укључио 1967. године, а свој зенит достигао осамдесетих година. Током ратних деведесетих клуб је променио име у Обилић и у сезони 1992/93. био је првак Друге лиге источне Славоније и западног Срема.

Клиса није имала православни храм и непознато је да ли је постојала иницијатива за његово подизање по досељавању породица солунских добровољаца. Ово место у црквеном организационом смислу припада парохии у Вери, а у новије време јавила се жеља становништва да имају свој храм па се убрзо кренуло и у реализацију. Најпре је 2016. године подигнут православни крст, а потом се почело и са изградњом храма чији су темељи освећени 2023. године. Овај храм биће посвећен празнику Силаска светог Духа на апостоле, празнику који се већ више година прославља као сеоска слава овог места.

Срђан СЕКУЛИЋ

Извори и литература:

1. Небојша Видовић и Вељко Максић, Сведоци времена - историјски прегледа развоја села Клиса
2. Новине „Извор”
3. Новине „Дан”
4. Архивска грађа

ДОБИТНИЦА ЕВРОПСКОГ ПРИЗНАЊА ЗА ОЧУВАЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА, ПОСЛЕ НАСТУПА У ЖЕГАРУ ДОЧЕКАНА ЈЕ ПОЛИЦИЈОМ И СУДОМ, А ИЗ ХРВАТСКЕ ОТИШЛА СА ПРЕСУДОМ И УСЛОВНОМ КАЗНОМ ЗБОГ ИЗВОЂЕЊА ПЕСМЕ СТАРЕ ВИШЕ ОД ЈЕДНОГ ВЕКА

СВЕТЛАНА СПАЈИЋ: КАДА ТРАДИЦИОНАЛНА ПЕСМА ПОСТАНЕ ПРЕКРШАЈ

Случај **Светлане Спајић**, истакнуте српске традиционалне певачице, истраживачице вокалне традиције, педагошкиње и културне активисткиње, последњих дана отворио је питање о границама слободе уметничког изражавања, односу према културном наслеђу и начину на који се у савременој Хрватској тумаче речи и песме које припадају много старијем историјском слоју од ратова деведесетих.

Спајић је 20. јула 2026. године наступила у Жегару, на подручју Обровца, поводом отварања обновљеног друштвеног дома, у оквиру Жегарских сусрета. Наступила је са

својом певачком дружином, у средини са којом је повезана више од две деценије и чијем је традиционалном музичком наслеђу посветила значајан део свог уметничког и истраживачког рада.

Након наступа пришли су јој полицијски службеници Полицијске управе задарске, одузели јој пасош и наложили да се наредног дана јави у полицијску станицу у Бенковцу. Према наводима из поступка, утврђено је да током шестодневног борава у Хрватској није на време пријавила место борава, што је посебно санкционисано према хрватском Закону о странцима. За тај део поступка

изречена јој је новчана казна од 50 евра. Међутим, оно што је случају дало далеко већу тежину јесте друга тачка поступка.

Полиција је, према објављеним информацијама, прегледом њених јавно доступних објава на друштвеним мрежама дошла до снимка који је Светлана Спајић објавила још 6. марта 2024. године. На њему она са још једном певачицом изводи традиционалну песму „Ој, Крајино, моја мила мати“. Реч је о песми која припада усменој традицији и чије се извођење везује за старије облике крајишког певања. Певачка дружина Светлане Спајић снимила је и објавила на албуму „Сив соколе“ из 2012. године. У материјалима о репертоару групе песма је означена као лички ојкан, док је друга песма са истог издања, „Четири дјевојачке пјесме“, наведена као традиционална песма из Жегара. Уместо да буде посматрана у контексту историје традиционалне музике, песма је у полицијском и судском поступку повезана са Републиком Српском Крајином.

Општински суд у Задру је у неправоснажној пресуди закључио да „Крајина“ као појам у модерној хрватској држави и друштву има негативну и узнемирујућу конотацију и синоним је са парадржавном творевином која је успостављана на окупираном делу територије Републике Хрватске, стоји у неправоснажној осуђујућој пресуди од 22. јула 2026. године.

Суд је оценио да је објављивањем снимка на јавно доступној друштвеној мрежи Спајић вређала достојанство грађана, посебно оних који су били изложени ратним страдањима и да је таквим понашањем реметила суживот грађана хрватске и српске националности.

Суд је Светлану Спајић прогласио кривом за оба прекршаја. Изречена јој је условна казна од пет дана затвора са роком провере од годину дана, док је због тога што није на време пријавила боравак у РХ кажњена са 50 евра. Као олакшавајуће околности суд је узео њено признање, жаљење, извињење и обећање да ће спорни снимак уклонити са Инстаграма.

У самом поступку Спајић је најпре рекла да се не осећа кривом за нарушавање јавног реда и мира. Потврдила је да је објавила снимак песме и да је боравила код пријатеља у Каштелу Жегарском, али је навела да није сматрала да је њеним извођењем нарушен суживот грађана. Касније је, након развоја поступка и предлога тужилаштва за строже мере, променила исказ и признала прекршај. Према објављеним извештајима, изразила је жаљење и спремност да уклони снимак.

Тако се једна уметница која је у Жегар дошла да пева традиционалне песме, као што то чини годинама, нашла у ситуацији да јој се као прекршај ставља на терет и јавно извођење песме старе традиције у којој се помиње Крајина.

БОРИС МИЛОШЕВИЋ: „ОВО ЈЕ ПОГРЕШНА ПРОЦЕНА, ОДЛУКА И ПОРУКА СУДА“

Поводом случаја Светлане Спајић огласио се и председник Српског народног већа **Борис Милошевић**. Он је на свом јавном Фејсбук профилу објавио реакцију на пресуду, оценивши да је реч о погрешној процени, одлуци и поруци суда.

Милошевић је подсетио да би се, када би се суд само мало више консултовао са енциклопедијама и историјским чињеницама, лако могло видети колико је појам Крајина, односно крајишки, широко распрострањен у хрватском историјском и језичком простору. У том контексту навео је и чињеницу да бројна места и градови у Хрватској имају улице које у свом називу садрже реч Крајишка.

- Светлана Спајић није непозната или маргинална фигура. Реч је о међународно признатој етномузиколошкињи, традицијској певачици, педагошкињи и културној активисткињи са вишедеценијском, беспрекорном каријером - навео је Милошевић, указујући да је њен рад далеко изнад једне изоловане интерпретације која би могла бити представљена као провокација.

Он је подсетио и на њене сарадње са водећим именима савремене уметности, наступе уз светски познате вокалне уметнике и музичаре, као и на концерте и предавања у престижним институцијама, фестивалима и концертним дворанама широм света.

- Посебан значај у њеној каријери

има албум „Жегар живи“, снимљен 2008. године у сарадњи са локалном заједницом. Исте године албум је уврштен међу 15 најбољих ворлд мусиц издања на угледној листи Еуропеан Ворлд Мусиц Цхартс, а његов значај препознат је и у стручним круговима као један од важних етномузиколошких подухвата посвећених очувању традиционалне музичке баштине на простору некадашње Југославије. Годинама редовно одржава радионице традицијског певања широм Хрватске, на позив бројних, не само мањинских удружења, културних институција и етно фестивала којима се увек одазивала - навео је Милошевић, додајући да је њена континуирана сарадња са хрватским културним простором директно супротна слици изоловане, једнократне „провокације“ која се сада гради овом судском одлуком и кроз медије.

- Светлану Спајић нисам упознао, али пратим њен уметнички рад. Уметницу таквог калибра свуда дочекују с респектом и почастима. Требало би да будемо срећни и захвални што долази и наступа у нашим руралним крајевима негујући традицијске начине певања - навео је председник СНВ-а.

На крају је оценио да је уместо признања за вредност њеног уметничког доприноса, Спајић дочекала казну.

- Жао ми је што је уместо признања за вредност свог уметничког доприноса, нажалост, дочекала казну. Ово је погрешна процена, одлука и порука суда - поручио је Милошевић.

ИСТОРИЧАР: „КРАЈИНА“ ЈЕ ДЕО ХРВАТСКОГ ИСТОРИЈСКОГ И ЈЕЗИЧКОГ ПРОСТОРА

На одлуку суда осврнуо се и хрватски историчар Бранко Радонић, који се дуго бави историјом Вргорске крајине. Радонић је докторанд историје на Филозофском факултету у Сплиту, истраживач историје Вргорца и председник Друштва пријатеља вргорске старине.

Радонић је оценио да је образложење суда према којем појам „Крајина“ у савременој Хрватској има негативну и узнемирујућу конотацију - потпуно неприхватљиво.

Подсетио је да реч „Крајина“ припада хрватском историјском и језичком простору

вековима и да се њоме традиционално означавало рубно, гранично или погранично подручје. Посебно је указао на Башћанску плочу, један од најзначајнијих споменика хрватске писмености, на којој се помиње „Крајина“. Потом је навео читав низ историјских назива: Вргорска, Имотска, Цетинска, Книнска, Дрнишка и друге крајине.

Историјско значење речи не може се избрисати зато што је у једном каснијем историјском периоду исти појам добио и политичку конотацију. Уколико би се прихватило да сама реч „Крајина“ има негативну и узнемирујућу конотацију, сматра Радонић, дошло би се до апсурдне ситуације у којој би проблематично постало и помињање делова хрватске историје и културне баштине.

ДЕЦЕНИЈЕ У СЛУЖБИ ТРАДИЦИЈЕ

Да би се разумело зашто је овај случај изазвао толико пажње, неопходно је знати ко је Светлана Спајић. Она није естрадна певачица која је случајно извела стару песму. Она је једна од најпознатијих интерпретаторки српске и балканске традиционалне вокалне музике, истраживачица, педагошкиња и културна активисткиња која се више од три деценије бави очувањем архаичних облика певања. Према подацима Светске музичке асоцијације Србије, Спајић се око 30 година посвећено бави заштитом српског културног наслеђа, истраживањем и учењем

од старих традиционалних певача. Њен репертоар обухвата широк простор на којем су Срби живели или живе, а током каријере учествовала је у бројним домаћим и међународним музичким и позоришним пројектима. Спајић истражује начин на који се традиционална песма преноси са генерације на генерацију, ради са младима, подучава традиционалном певању и настоји да сачува технике које би без рада истраживача и самих традиционалних певача могле нестати.

ПОСЕБНО МЕСТО У ЊЕНОМ РАДУ ИМА ДАЛМАЦИЈА И ЖЕГАР

Албум „Жегар живи“, који је 2008. године снимила са српским повратницима у Далмацији, постао је један од најважнијих докумената традиционалног музичког наслеђа тог краја. Албум је, према подацима Еаст Еуропеан Фолклифе Центер-а, изабран међу 15 најбољих светских ворлд мусиц издања 2008. године.

Зато њен однос према Жегару није однос некога ко је у то место дошао први пут да би изазвао било кога. Напротив - њена веза са Жегаром и традицијом тог краја траје годинама.

Од 2008. године Спајић редовно учествује у програмима и манифестацијама у Хрватској посвећеним традиционалном певању и очувању изворних начина певања. Њена певачка дружина изводи најстарије облике српског традиционалног певања, међу којима су ојканице из Далмације, потезалице из Босанске Крајине, ганге из Херцеговине и други архаични облици вокалне традиције.

Тешко је, због тога, њен рад посматрати изван контекста културе, етномузикологије и очувања нематеријалне баштине.

Она је у Жегар долазила да пева песме које је годинама истраживала, бележила и чувала.

И управо зато је посебно необично што је један од њених старих традиционалних напева сада постао предмет прекршајног поступка.

ОД ЖЕГАРА ДО ЊУЈОРКА

Светлана Спајић је током каријере сарађивала са неким од најзначајнијих

имена савремене уметности. Била је део пројекта „Живот и смрт Марине Абрамовић“, у режији Роберта Вилсона. Њена певачка дружина наступала је на фестивалу WOMEX, у Амстердаму, Њујорку и на бројним другим европским и светским сценама. Њен рад је препознат и у међународним стручним круговима који се баве традиционалном музиком и нематеријалним културним наслеђем. Али можда најбољи одговор на питање ко је Светлана Спајић стигао је 2024. године, када је добила награду „Хероји наслеђа“.

Награду су установили Европа Ностра Србија и Делегација Европске уније у Србији, а додељује се за изузетан лични допринос очувању културног наслеђа. Спајић је награђена управо за дугогодишњи рад на очувању и промоцији нематеријалног културног наслеђа, посебно српске и балканске вокалне традиције.

У образложењу награде наведено је да се посебно истакла у истраживању, документовању, интерпретацији, очувању и преношењу традиције новим генерацијама. Истакнуто је и да њен рад представља мост између прошлости и садашњости, локалног и међународног, те да кроз сарадњу са светски признатим уметницима српско нематеријално културно наслеђе представља светској публици.

То је важно и због једне чињенице која се у овом случају лако губи из вида: Светлана Спајић се професионално бави управо оним што је сада доведено у питање - традиционалним певањем.

Она се не бави политиком, нити је њен професионални рад заснован на политичким порукама. Њен посао је да истражује, учи, памти, изводи и преноси традиционалне песме.

Њен репертоар је, по природи ствари, старији од данашњих политичких граница и савремених значења појединих речи.

И ту се враћамо на реч због које је овај случај и постао предмет јавне расправе - Крајина.

Није спорно да реч „Крајина“ у Хрватској данас може да изазове различите асоцијације, посебно код људи који су преживели ратове деведесетих.

Али исто тако није спорно ни да та реч није настала деведесетих година.

Она постоји у историјским, географским, језичким и културним називима вековима. Постоје историјске књиге, архивски документи, музејске поставке и научни радови у којима се та реч користи без икакве везе са Републиком Српском Крајином.

Ако је за прекршај довољно да се у песми појави реч „Крајина“, без обзира на њено историјско, етномузиколошко и текстуално значење, где се онда поставља граница?

Да ли се и свака традиционална песма, уз фолклор, обичаје, већину ствари везаних за Србе из Хрватске, мора тумачити кроз политичке догађаје који су се догодили вековима након њеног настанка? И, можда најважније, да ли се исти критеријум примењује на све извођаче, све песме и све делове јавног простора?

Ако се реч „Крајина“ у контексту једне старе традиционалне песме сматра довољним разлогом да се извођење протумачи као ремећење јавног реда и мира, шта је са другим песмама у којима се Крајина и Книн помињу у далеко новијем, ратном и политичком контексту? Другим речима: ако је критеријум сам термин „Крајина“, да ли се исти критеријум примењује и на песму Марка Перковића Томпсона у којој се пева да ће „иста горети до Книна“? Јер ако се историјска традиционална песма из XIX века тумачи искључиво кроз политички контекст деведесетих, онда би исти принцип морао бити примењен на све песме у којима се користе речи и симболи који су у одређеном историјском тренутку добили спорно значење.

Светлана Спајић је у Хрватску долазила годинама. У Жегар се враћала као уметница која је управо том крају посветила део свог професионалног рада. Њена музика је снимана, документована и представљала један део културне баштине овог простора пред публиком широм Европе и света.

Да ли је у Хрватској данас спорна сама реч „Крајина“ или је спорно само ко је изговара, у којој песми и у каквом контексту?

О слободи уметничког изражавања, историјском наслеђу и једнаким мерилима у савременом хрватском друштву.

Васка РАДУЛОВИЋ

ИМПРЕСУМ

ИЗВОР

ЛИСТ ЗАЈЕДНИЧКОГ ВЕЋА ОПШТИНА - ВУКОВАР

Број: 405

Бесплатно издање

ГОДИНА XX

Вуковар, 2. септембар 2026.

Издавач:

Заједничко веће општина, Вуковар

За издавача:

Дејан Дракулић, председник ЗВО-а

Главни уредник:

Јадранка Јаћимовић

Редакција:

Вуковар:

Славко Бубало, Срђан Секулић, Маја Милановић,
Мирјана Цветковић;

Книн:

Васка Радуловић

Фотографија: Редакција

Графичка припрема:

Марко Кртинић

Штампа:

Глас Славоније д.д. Осиек
Улица Хрватске Републике 20

Адреса редакције:

Еугена Кватерника 1, Вуковар

Тел: 032/416-667

Факс: 032/422-755

Имејл: mediji@zvo.hr

Веб: www.zvo.hr

Излази сваких 14 дана

Тираж: 7000

Насловна страна: НЕСТАЛИ?

Лист суфинансирају:

Савет за националне мањине Владе
Републике Хрватске

Министарство информисања и

телекомуникација Републике Србије

Ставови изнети у подржаном медијском
пројекту нужно не изражавају ставове органа
који је доделио средства

ВЕЛИКАНИ СРПСКОГ СПОРТА (25)

АНА ИВАНОВИЋ

Ана Ивановић рођена је у Београду 6. новембра 1987, а тенис је почела да тренира као петогодишња девојчица.

Том спорту привукли су је наступи тада врхунске југословенске тенисерке Монике Селеш коју је гледала на телевизији. У време НАТО бомбардовања Србије тренирала је у раним јутарњим часовима пошто су се напади авијације северноатланске алијансе одвијали искључиво ноћу. Зимом, када није било доступних тениских терена, је тренирала у напуштеном базену. Када је напунила 13 година с мајком се преселила у Базел у Швајцарској и тада ју је под своје окриље преузео швајцарски менаџер Дан Холзман.

Први велики успех остварила је 2004. године када је као квалификант стигла до финала Вимблдона у јуниорској конкуренцији, а убрзо након тога је на турниру у Цириху добро намучила тада доминантну тенисерку Венус Вилијамс.

У елиту женског тениса почела је да се пробија 2007. када је освојила велике турнире у Берлину и Лос Анђелесу и када је стигла до свог првог Гранд Слам финала на

Ролан Гаросу у ком је изгубила од Јастин Енан. Следеће године стигла је до финала Аустралиан опена које је изгубила од Рускиње Марије Шарапове, али је на ВТА турниру у Индијан Велсу освојила титулу победом над Светланом Кузњецовом. Та победа била је увод у освајање прве Гранд Слам титуле на Ролан Гаросу када је у финалу савладала Динару Сафин и постала број један женског тениса.

На првом месту ВТА лествице провела је 12 недеља које је након низа повреда морала да препусти. Нови успон у женску тениску елиту доживела је 2014. године када је освојила чак четири ВТА титуле у Окланду, Монтереју, Бирмингему и Токију и вратила се у друштво пет најбољих играчица света.

Сем одличне индивидуалне каријере, Ивановић је била и стуб српске тениске репрезентације. Највећи репрезентативни успех остварила је 2012. године, када је предводила национални тим до финала Фед Купа против Чешке у Прагу.

Ивановић је била играч са основне линије, а њен форхенд важио је за један од најмоћнијих и најубојитијих удараца у историји женског тениса. Њиме је била способна да пробије сваку одбрану и то са било ког дела терена. Имала је изузетно агресиван први сервис и одлично кретање којим је у већини својих мечева она диктирала темпо игре.

Победе је остваривала на свим подлогама: тврдој подлози, шљаци, трави и у дворани. Тениску каријеру службено је завршила у децембру 2016. године са 15 освојених ВТА титула и једним Гранд Слагом и преко 480 професионалних победа.

На почетку своје каријере промовисала је фирму Најк да би почетком 2006. прешла у конкурентски Адидас где је имала своју властиту линију. Касније је са Адидасом потписала доживотни уговор поставши тако његова амбасадорка након што се потпуно повукла из професионалног тениса. Магазин Тајм уврстио ју је 2011. међу тридесет легенди женског тениса прошлости, садашњости и будућности.

За немачког фудбалера Бастијана Швајнштајгера с којим је изродила троје деце удала се 2016. године. Овај спортски брак прекунут је 2025. године.

С.Б.

БОРОВСКО СПОРТСКО РИБОЛОВНО ДРУШТВО „СЛОГА“ ОРГАНИЗОВАЛО ЈЕ У НЕДЕЉУ ТАКМИЧЕЊЕ У ФИДЕР РИБОЛОВУ НА КОМ СУ УЧЕСТВОВАЛИ ТАКМИЧАРИ ИЗ БОРОВА И ОКОЛНИХ МЕСТА

СТОЈАН СИМИЋ ДРУГИ ПУТ УЗАСТОПНО ПРВАК

Такмичење у овој популарној техници риболова заснива се на употреби посебне хранилице тзв. фидера која се пуни мамцем, а удица се бацајуће увек на исто место. Хранилица је у ствари кавез који прецизно испушта храну око удице с мамцем и на тај начин привлачи рибу.

- Фидер техника није посебно захтевна, а поготово то није случај ове године када је Дунав изузетно низак и плитак па је све знатно лакше. Некада су то називали дубинцима, а то је храна у хранилицама поред које иде и мамац, а штапови којим се риба лови су изузетно осетљиви - објашњава председник СРД „Слога“ из Борова Драгиша Станић.

Сваке године такмичење је све масовније, а ове године учествовало је 24 такмичара. Прво место са уловљених 4.800 грама рибе освојио је **Стојан Симић** који је тиме поновио успех од прошле године.

- Такмичим су већ дуже време и увек сам ту негде у врху. Срећа ме је поново послужила па сам упецао лепе и крупне деверике. Желео бих да нас следеће године буде још више, да конкуренција буде већа. Ми смо сви подједнако добри и квалитетни такмичари, а сваки од нас очекује да победи. Поред знања овде велику улогу има и срећа, да се деси да добијете место где риба добро гризе и

где је има. Поред знања ког поседујем у риболову имао сам и доста среће - рекао је Симић.

Друго место освојио је **Саша Бељић**, који је уловио 2.930 грама, док је трећи по други пут био **Раде Поткоњак** из Бршадина, са уловљених 1.250 грама рибе.

- С обзиром на то какав је водостај Дунава и да у задњих месец и по до два риба јако слабо гризе, резултат и није тако лош. Нисам очекивао да ћу освојити треће место, али ето, волим да се дружим, као и сви који су овде тако да и није тако лоше. Некада је рибе било много више и ово свакако није оно што би требало да буде, а узрок вероватно треба тражити у поремећају природе - закључио је трећепласирани Раде Поткоњак.

За такмичаре су обезбеђене и награде. Поред пехара првопласирани Стојан Симић добио је фидер штап, фидер ролну и храну за рибу. Другопласирани такмичар добио је фидер штап, а трећепласирани специјалну торбу за риболовце. Утешна награда за четврто место било је прање суђа.

Треба рећи да циљ такмичења није само надметање, него и дружење, шала, али и омасовљавање чланства.

- Досадашњи победници ће бити уписани на пехар, а пошто је Стојан Симић ове године прелазни пехар освојио други пут за редом, њему ће он остати у трајном власништву - рекао је председник Станић.

С. Б.

Следећи 406. број Извора излази у среду 16. септембра 2026.

Нову Хронику Славоније, Барање и западног Срема гледајте у петак 11. септембра на РТРС плус у 17:50, у суботу 12. септембра на РТС-сат у 12:30 и у понедељак 14. септембра на РТВ 1 у 15:25.